

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Antonini Liberalis Transformationum congeries

Antoninus <Liberalis>

Basileae, 1568

VD16 A 2960

M. Antonini Imperatoris de vita sua, Liber VII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70288](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70288)

M. ANTONINI IM.

*peratoris de vita sua,**Liber VII.*

Q Vid est malicia? id, quod sæpenu-
 mero vidisti. Et quicquid omni-
 no acciderit, expedit in promptu te habe-
 re hanc regulam, sæpe id esse à te visum.
 Omnino si superiora & inferiora animo
 repetas, inuenies omnia eadem esse: quo-
 rum plenæ sunt prisca, mediæ, recentés-
 que historiæ, & vrbes, & domus: nihil no-
 uum est, omnia vfitata, & breui durantia
 tempore. Neque verò alia ratione extin-
 gui possunt opiniones, quàm imagina-
 tionibus, quæ ijs respondent, abolitis:
 quas quidem vt continenter resuscites,
 in tua est positum potestate. Possum de
 re oblata existimare, id quod oportet: si
 hoc possum, quid est cur animo pertur-
 ber? Quæ sunt extra mentem meam, ni-
 hil omnino ad eam attinent. Hoc modo
 affectus, rectus eris. Reuiuiscere potes:
 nam si res quas antè vidisti, rursus apud
 animum tuum contempleris, exactam
 vitæ partem quasi repetes.

Inane pompæ studium, fabulæ scenicæ,
 greges,

greges, armenta, velitationes, ossiculum catello proiectum, aut esca in piscinam iniecta, formicarum labores, & onerum gestationes, murium perterritorum discursus, simulacra nervis tracta ut se moveant. In his igitur oportet animo placido & non elato consistere: & intelligere, tanto unumquemque dignum esse, quanto ea in quibus studium suum is posuit. In oratione singula verba: in ijs quae sunt singulae appetitiones sunt animaduertendae. atque hic statim videndum, quam ad finem eae referantur: illic, quid significant.

Sufficitne intellectus meus ad hanc rem, an secus? Quod si sufficit, ut eo ad rem propositam tanquam instrumento mihi ab uniuersa natura concessio. Sin contra, aut eam rem alteri cuidam, qui melius id possit, perficiendam relinquo, praesertim si alioquin id agere officium meum non iubet: aut ipse perago pro virili mea, adscito mihi auxiliario, cuius opera mea mens id efficere possit, quod in praesentia sit commodum, & societati hominum conducatur. Quidquid enim vel solus vel cum alio ago, id omne eodem est dirigendum, ut in publicum utile sit atque congruat.

(Quam

(Quàm multi quondam fuere celebres, quorum nunc fama est obliuioni tradita? quàm multi etiam horum qui istos celebrauerunt, è medio sunt sublari?)

Ne ducas tibi pudori, si cuius auxilio usus es. Propositum est enim tibi id agere, quod sit tuarum partium: perinde ac militi in oppugnatione murorum. Quid ergo faceres, si tu claudicans, solus conscendere propugnaculum nequires: ab alio adiutus posses?

Ne te perturbent futura. Nam si ita usus erit, peruenies ad ea eadem instructus ratione, qua nunc in presentibus uteris.

Omnia inter se sunt complexa sacro nodo, neque quicquam ab altero est alienum. Ordine enim omnia certo sunt disposita, ut vnum eundemque mundum exornent. Mundus ex omnibus constat vnus, vnusque per omnia diffusus est Deus, vna natura, vna lex, vna ratio communis omnibus ratione præditis animantibus, vna veritas: siquidem & vna est perfectio eorum quæ eiusdem sunt generis, eiusdemque participia rationis animantium.

Omne id quod materia constat, celerimè in vniuerso aboletur: omnis causa
celer-

celerrimè in rationem vniuersi adsumitur: omnium rerum memoria quàm primum æuo confunditur.

Ratione prædita animali eadem actio & secundum naturam est, & secundum rationem.

Rectus, an qui erigatur? *Quam rationem in vnitis & compactis corporibus habent membra, eam obtinent ratione prædita animalia in diuisis, præparata ad vnã quandã actionem. Hoc eo magis animum tuum tanget, si crebrò tibi ipsi dicas: Membrum sum eius, quod est ex ratione præditis conflatum, corporis. Si autem dicas te esse partem, nondum ex animo diligis homines, nondum ex beneficentia delectationem capis, quam verè apprehēdat animus tuus: adhuc decori tantum causa ita agis, non vt in te ipsum beneficium conferens.

Sanè alijs quæcunq; accidant, eorum est, si velint, ea culpare: quoniam pati aliquid ab accidente eo possunt. Ego quidē rebus mihi contingentibus, nisi in malis eas ducam, nihil lædor: & licet mihi ea non putare mala.

Quicquid alij loquantur & faciant, me quidem oportet esse bonum, haud
ali-

aliter quàm si aurum vel smaragdus vel purpura semper ita diceret: Quicquid alij dicant, aut faciant, smaragdum esse oportet me, colorem seruare meum.

Mens ipsa seipsam non perturbat: hoc est, non affert sibi ipsi vllam cupiditatem aut metum. Si quid aliud est quod possit eam terrere, aut dolorem afferre, faciat sanè: ipsa quidè per se nulla opinione sibi hos motus affert. Corpusculum verò ipsum curet, si potest, ne quid patiatur, dicatque, si quid patitur. Animo nullus merus, dolor, aut opinio horum accidere potest. neq; enim ei sunt habitus ad hæc. Per se nulla re mens indiget, nisi seipsam indigam faciat: itaq; & perturbationis, & impedimenti exors per se est, modò nō ipsa sese pturbet aut impediatur.

Felicitas est bonus dæmon, seu bonū. Quid igitur tu hic agis phantasia? vnde venisti: non enim te opus habeo. Sed venisti secundum pristinam consuetudinem: non tibi succenseo, saltem abi.

Si quis mutationem timet, is cogitet absque ea nihil fieri posse, neque esse ea quicquam naturæ vniuersi amicius. An tu lauare posses, nisi ligna mutarentur? aut ali, nisi nutrimento mutato? aut quid
nam

nam aliud utile potest absq; mutatione fieri? Non ergo vides etiam tui mutationem earum similem esse, ac perinde necessariam vniuersi nature? Per vniuersam naturam, tanquam per torrentem, transeunt omnia corpora, vniuerso ipsi cognata, & eius operum adiutoria, vti & nostra inuicé sunt membra. Quot Chrysippos, Socrates & Epictetos æuum iam deglutijt? Idem de omni re & homine tibi ad animum accidat.

Vnum hoc me sollicitum tenet, ne quid faciam quod hominis cōstitutio aut nolit factum, aut alio modo vel tempore factum velit.

Propediem erit, vt & tu omnium rerum obliuiscaris, & nulla sit vsquam tui memoria.

Proprium homini est, vt etiam eos diligat qui peccant. Fiet hoc, si in mentem tibi veniat, esse eos tibi cognatos, imprudentia & inuitos peccare: paulo pōst & te & illum qui peccauit moriturum: idq; potissimùm, non læsum te ab eo. non enim eius peccato tua mens deterior, quàm fuerat, facta est.

Natura mundi ex vniuersitate, tanquã è cera, modò equum finxit: mox eo confuso,

fuso, materia ista ad fabricam arboris vasa est, deinde ad homūculi, inde ad aliarum rerū. Harum singulæ quàm brevissimo durarunt spacio. Atqui arcula vt si compingatur, nihil est mali: ita ne si dissoluatur quidem. Irati vultus omnino est contra naturam, quando sæpius immoriendi sit prætextus: aut ad extremum extinctus est, vt omnino inflamma * ri non potuerit. Hoc ipso intelligere labora, iram à ratione esse alienam. Nam si etiam sensus peccati nullus erit, quæ erit viuendi causa?

Quæcunq; vides, ea iamiam à gubernatrice mundi natura in alias, rursusq; et deinceps in alias mutabuntur formas: vt semper recens sit mundus.

Si quis aliquid contra te deliquerit, statim cogita quānam boni vel mali opinione peccauerit: id enim si cernas, miseraberis eius, ac neq; miraberis, neq; irascēris. Nam aut ipse idem quod is bonū putas, aut aliud quiddam eiusdem generis: venia ergo danda. Sin tu secus de bonis et malis iudicas, eo placabilior eris ei qui falsus. Non de ijs quæ absunt, tanquam de præsentibus cogitandum est: sed præsentium ea quæ sunt aptissima,
r deligen-

deligenda sunt: illorumq; causa memoria reperendum, quanam ratione fuissent quaerenda, siquidem abfuissent. Caue tamen praesentia adeo probes, ut etiam in honore ea habeas, ac si quando absint, perturberis. Intra teipsum vertere. Haec est natura mentis, ut iuste agens, in hocq; acquiescens, nihil extra se quaerat. Aufer visa, inhiibe motum neruorum, circumscribe instans tempus, cognosce id quod vel tibi vel alij accidat, diuide subiectum in materiam & formam, cogita de postrema hora.

Quod peccatum est, ibi cessat, vbi peccatum subsistit. Intendendus est animus ijs quae dicuntur, mente penetrandum in causas & effectus.

4 Exorna teipsum simplicitate & verecundia: eoq; ut quae sunt medio inter virtute & vitium loco, in nullo ponas discrimine. Dilige humanum genus, obsequere Deo: is enim ait omnia fieri certa lege. Quod si diuina sunt etiam elementa: satis est meminisse, haec omnia certa lege costare, aut admodum pauca secus.

Mors est aut dissipatio, aut indiuiduarum particularum secretio, aut exinanitio, aut extinctio, aut migratio.

Dolor

Dolor si fit intolerabilis, mortem affert: diuturnus ferri potest: interimq; animus suam retinet tranquillitatem, neque fit deterior. At partes dolore confectæ, ipsæ querantur, siquidem possunt.

Hominum opiniones de gloria intue re, quales sint, quid propositum habeât, quid fugiant.

Vtq; in littore maris arenæ cumuli alij super alios appulsi, priores occultant: ita in vita quoq; , priora à subsequentibus celeriter absconduntur.

Platonicum: Qui igitur animo est præditus alto, & cognitionem habet omnis temporis, omnisq; naturæ, an tu eum existimas hominis vitam magnum putare aliquid? Nequaquam, respondit ille. Ergo, inquam, ne mortem quidem in malis ille reputabit? Minimè verò.

Antisthenicum: Regium est, malè audire, cum bene feceris. Turpe est, vultum obsequi intellectui, seq; componere ita ut is iubeat: cum ipse intellectus seipsum non componat, atq; ornet.

Nam rebus irasci, nihil sanè expedit:

Iram curant enim nostram nihil.

Dijs lethi ignaris, & nobis gaudia dones.

Frugiferam uti spicam meæ vitæ metam.

¶ 2 * Atq;

* Atq; hoc quidem esse, illud non.

Quòd si dij me, liberosq; negligunt,
Ratio est & huic. —

Mecum enim est Bene & esse, & iusticia. Non vnà lugere, neq; tremere.

- 6 Platonica: Ego autem haud iniuria huic ita respóderim: Nò rectè dicis, ò homo, si putas esse vel vitam vel mortem aliquo in discrimine ponendam ei viro, qui vel alicuius sit precij: ac non id potius vnum considerare eum inter agendum, iustè an iniustè agat, & officiumne faciat viri boni, an verò secus. Rei enim veritas, ò Athenienses, ita habet, ut quo quis loco seipsum constituerit, existimans ita optimum esse, aut à magistratu eò collocatus fuerit, ibi (mea quidem sententia) persistere debeat, ac quoduis periculum subire: neque mortem, vel ullam aliam rem turpitudine grauiorem ducere. Sed heus tu, vide, ne animi magnitudo & bonum aliud quidpiam sint, quàm seruare, & seruari. Neque enim concedendum est, eum reuerà virum dici mereri, qui quantocunq; tempore viuendum, neque rationem vitæ habendâ putat: sed eum, qui de his cura Deo commissa, credens ijs qui dicunt, non posse fatum
- 7

fatum ab vlllo euitari, id considerandum porrò ducat, quàm ratione tempus vitæ cõcessum sibi quàm optimè exigat.

Cursus siderum considerare expedit, quasi eos comitaremur, & elementorum mutuae mutationes crebrò cogitandæ. Hęc enim cogitationes vitæ humilis sordes abstergent. Bene est à Platone hoc dictum: Etiam cùm de hominibus loquimur, intuendum est in res terrenas. Etenim qui memoria altius repetierit hominum congregationes, exercitus, agriculturas, nuptias, pacta, ortus, interitus, iudiciorum turbas, vastitates regionum, varias Barbarorum gentes, ferias, luctus, nundinas: in summa, qui colluuiem illarum, & ex contrarijs compositum præteritorum aceruum, tantasque imperiorum mutationes recoluerit, is etiam futuram præuidere poterit. Quippe eandem hæc habent cum præteritis formã, neq; alio possunt modo fieri. Itaque etiam idem est, quadraginta, an decies milium spacio annorum, vitam humanam examines. nihil enim amplius videbis.

Ex terra enim nata, in terram redacta sunt: quæ verò genus traxerunt cælitus,

r 3 rediere

rediere ad æthereū polum: siue hæc quæ
dissolutio complexuū, quibus atomi iun-
guntur, siue elementorum passionis ex-
pertium dissipatio.

*Cibisq; potuq; & magicis adeò artibus
Auertimus curram, & mortis fugimus viam.*

Flantem diuinitus auram.

Opus est tolerare laboribus,

Luctu, lachrymisq; calentibus.

8 Est aliquis te peritior lucte; quid tume-
at non societatis humanæ studiosior est,
non verecundior, non ita commodè fert
ea quæ accidunt, non ita mitis hominū
peccatis.

Vbicunq; potest aliquid perfici, secun-
dum cōmunem dijs & hominib. ratio-
nem, ibi nihil est mali. Nam vbi utilita-
tem consequi licet actionis, quæ recta via
procedit secundum constitutionem ho-
minis: ibi non est verendum, ne quid
subsit damni. Vbiq; & semper in tua est
manu positum, vt ea quæ in præsentia ti-
bi acciderunt, & approbes piè, & cū ho-
minibus qui tecum sint iustè agas, & vi-
sa oblata artificiose examines, ne quid
non satis perceptum admittatur. Noli
aliorum mentes circumspicere: sed eò
rectà intueri, quò te natura ducit cū
xni.

vniuersi, per ea quæ tibi eueniunt: tum tua, per ea quæ tibi ad agendum sunt proposita. Id autem vnicuiq; ad agendum proponitur, quod est eius constitutioni consentaneum. Porrò ita constituta sunt & comparata singula: reliqua quidem omnia eorum causa, quæ mente sunt prædita, nimirum deteriora præstantiorum causa: ratione autem præditorum, vnum alterius causa factum est. Primas igitur inter partes ex quibus homo constat, ea pars obtinet, quæ societatem humanam respicit: alteras ea, qua sibi à persuasionibus corporeis ille abstinet. Ratione enim & intellectu præditi motus proprium est, seipsum circumscribere, & neq; sensitiuæ neque appetitiuæ motioni succumbere: harum enim vtraq; etiã brutorum est. At intellectiua principatum obtinere, neq; ab illis regi vult: nec iniuria, quippe cuius natura ferat, vt omnibus reliquis ipsa vtatur. Tertium est, vacuitas temeritatis & erroris: quibus intenta pars princeps, rectà progrediat, suis contenta.

Tanquam mortuo, & cui hastenus tantum vitæ vsura fuerit concessa, quod superest, viuendum tibi erit secun-

dum naturam, tanquam ex abundantia.

Tu solus ea diligēs quę tibi factum iniunxit, eo contentus esto. Quid enim magis congruum, quàm vt singula eueniūt, statim eos ante oculos habere, qui cum eadem ipsis euenissent, indignati sunt, nouitatem rei mirati, & repræhenderūt ea. Vbi nunc ij sunt? nusquam. Quid attinget te eorum similem esse velle? ac non potius alijs suum morem relinquere: ipsum in hoc esse, vt rebus tuis bene utaris? Idq; poteris præstare, nec déerit materia: modò animaduerte, & stude, vt tibi ipsi in omnibus actionibus videaris honestatem consecutus. Vtriusq; verò actionum finis recordandum est. Intrò respice: intus est fons boni, semper scaturiens, siquidem semper fodias.

Corpus constare, ac neq; motu neque habitu dissolutum esse debet. Sicut enim mens efficit, vt vultus sit compositus & aptus, ita de toto corpore vt tale sit, annitendum est. Omniaque hæc curandum est, vt ne ostentationis causa simulata sint.

Viuendi ars palęstricę est quàm saltatorię similior: eo quòd ipsa quoq; curat, vt ad ea quę incidunt, neque antè sunt præ-

præcognita, parata sit, & à casu tutū hominem seruet.

Adfiduò inquire quales ij sint, quos testimonium de te ferre vis, ac quæ eorum sint mentes. Ita neq; eos qui inuoluntariè peccant culpabis: neq; testimonij egebis, si in ipsos fontes inspicias, unde ij opiniones suas, appetitionesq; hauserunt. Omnis animus, inquit ille, nò sua sponte priuatur veritate: idem sentiendum de iusticia, temperantia, benignitate, omnibusq; similibus. At necessarium est quàm maximè, id te nunquam non meminisse: ita enim erga omnes eris mitior.

De omni dolore in promptu sit tibi cogitare, eum neq; rursus esse, neq; mentem gubernatricè reddere deteriolem. quippe hæc neq; ratione materiæ, neq; societatis humanæ damnum accipit. In maiori autem dolorum numero etiam Epicuri dictum prodest, Eum neq; intolerabilem esse, neq; æternum: siquidem finium recorderis, ac non præiudicium feras. Id quoq; recordare: multa cum eadem habeant cum dolore naturam, tamen occultè modò molesta esse: vt dormiturire, æstum ferre, nauseare: quorum

r 5 aliquod

aliquod si molestè fers, dic tibi ipsi, Ecce dolori succumbis.

Vide ne ita afficiaris contra inhumanos, vt homines contra homines.

Vnde nobis constat Socratem fuisse illustrem, & meliori constitutione præditum? Non enim satis est eum clariore morte occubuisse, aut peritiùs cum sophistis disputasse, & patientiùs in frigore pernoctasse: & Salaminiùm abducere cum esset iussus, fortiter repugnasse, ac in vijs maiestatem vultus præ se tulisse, de quo maximè dubitari potest an verum id fuerit. Sed hoc considerandum est, quo animo fuerit Socrates, an potuerit contentus esse, si iustum se hominibus præberet, ac pium erga deos: an neq; temerè ob aliorum maliciam sit indignatus, neq; vllius inscitię subseruiuerit: an nihil eorum quæ ei vniuersi natura attribuisset, tanquã peregrinum aut intolerabile acceperit, nunquã ne affectibus carnis consentientem mentem præbuerit.

Non ita cõfudit omnia natura, vt non liceat circũscribere seipsum: & quę sunt propria cuiquẽ, ea ipsum in sua retinere potestate. Admodum enim possibile est, vt quis diuinus vir fiat, ac à nemine cognosca-

gnoscat. Huius semper memento: atque huius etiam, quod vita beata in paucissimis rebus est posita. Neque quia desperasti te dialecticum aut physicum futurum: iccirco, etiam liberum, pudicum, sociabilem, Deoque obedientem te fieri posse diffide.

In maxima animi voluptate licet vivere, tutum ab omni vi, utcumque omnes quæ volunt contra nos clamitent: etiam si corporeque huius molis membra à feris lanientur. Quid enim obstat, quo minus interim mens seipsam conseruet in tranquillitate, veroque de rebus presentibus iudicio, & usu eorum quæ sunt præ manibus expedito: ita quidem, ut iudicium rei subiectæ dicat, Sanè tu natura tua hoc es, etsi aliud videris: utque usus dicat rei oblatæ, Ego te querebam. semper enim id quod adest, materia mihi est exercendæ virtutis rationalis & ciuilis, omninoque virtutis humanæ aut diuinæ. Omni enim id quod accidit, Deo est aut homini familiare, neque nouum, neque intractabile, sed consuetum & tractabile.

Perfectio morum hoc præstat, ut omnem diem tanquam supremum agas, nihil tremas, nihil torpeas, nihil simules. *Dij
cum*

cum sint immortales, tamen non indignè ferunt, quòd in tam diuturno æuo semper omnino tot improbos homines perferre debeant: quinimò illorum curam summam gerunt. Tu autem qui iam cessabis viuere, desperas, idq; vnus è numero malorum. Ridiculum est, te nò fugere tuam ipsius maliciam, id quod potes: aliorum velle fugere, quod non cõceditur tibi.

Quicquid rationalis & ciuilis tua vis inuenerit neq; rationi consentaneum, neq; ad societatem conducens, id rectè ea indignum iudicabis.

Si tu bene alicui fecisti, & est qui à te beneficium acceperit, quid præter hæc duo tertium aliquid requiris stultorum more, vt & videaris bene fecisse, & gratiam recipias? Nemo defatigatur accipièdo aliquid vtile. Atqui vtile tibi est, te secundū naturam aliquid agere: ne igitur, dum alij prodes, defatigare, tibi aliquid boni parando.

Vniuersi natura olim ad mundum fabricandum se contrulit: nunc autem vel omnia quæ fiunt, consequentia fiunt sua: vel etiam in præcipuis eorum, ad quæ se mundi gubernatrix natura confert, rationi nul-

ni nullum locum esse & consilio, tenendum est. Hoc, si memoria teneas, multis in rebus animo ut sis tranquilliori, efficiet.

M. ANTONINI IMPERATORIS DE VITA SUA LIBER VIII.

Id quoque ad minuendam gloriæ cupiditatem facit, quod non licet tibi adhuc totam vitam, quæ à prima tua ætate fuit, philosophicè viuere: sed cum multis alijs, tum verò tibi ipsi manifestum est factum, te procul à philosophia abesse. Conturbatæ igitur sunt tuæ rationes, cum neque ipse iam nomen philosophi facile possis adipisci, & tuum institutum repugnet. Si itaque verè perspexisti, in quo sit res posita, omitte curare quis habearis: satis autem sit tibi, si reliquum vitæ arbitrio nature exigas. Quid ea velit, cogita: hinc te nihil diuellat. Expertus enim es, circum quot res vagatus, nusquam vitam beatam inueneris: non in ratiocinationibus, non in diuitijs, non in gloria, non in voluptate, nullibi. Vbi verò est? in agendo ea quæ hominis natura requirit.

Quo-